Republica Moldova

CURTEA CONSTITUŢIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 38g/2026

privind excepția de neconstituționalitate a articolului 90 alin. (12) pct. 13) din Codul de procedură penală

(*restituirea documentelor ridicate de organul de urmărire penală*)

CHIŞINĂU

24 noiembrie 2026

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Domnica MANOLE, *Preşedinte,*
dlui Sergiu LITVINENCO,
dlui Ion MALANCIUC,
dnei Viorica PUICA,
dlui Nicolae ROȘCA,
dnei Liuba ȘOVA, *judecători*,
cu participarea dlui Andrei Harbuz, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 4 martie 2026,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 24 noiembrie 2026, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 90 alin. (12) pct. 13) din Codul de procedură penală, ridicată de dl Pavel Gherman și de dna Ala Gherman, în dosarul nr. 10-2712/2024, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dl Vladislav Negru, judecător de la Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana, pe baza articolului 135 alin. (1) lit. a) şi lit. g) din Constituţie.

ÎN FAPT

A. Circumstanțele cauzei

3. La 18 februarie 2014, organul de urmărire penală a întocmit un proces-verbal prin care a ridicat de la dna Ala Gherman, audiată în calitate de martor, mai multe documente în original. Ulterior, dna Ala Gherman a adresat un demers Procuraturii municipiului Chișinău, oficiul Râșcani, prin care a solicitat restituirea documentelor ridicate, pentru că acestea constituiau probe pertinente, susceptibile să demonstreze necesitatea revizuirii unei hotărâri irevocabile. Ulterior, autorii sesizării au formulat o plângere pe baza articolului 313 din Codul de procedură penală, adresată judecătorului de instrucție, prin care au solicitat obligarea Procuraturii municipiului Chișinău, oficiul Râșcani, să restituie toate documentele ridicate.

4. În cadrul procedurilor din faţa judecătorului de instrucţie, dl Pavel Gherman și dna Ala Gherman au ridicat excepţia de neconstituţionalitate a articolului 90 alin. (12) pct. 13) din Codul de procedură penală.

5. Printr-o încheiere din 13 februarie 2026, judecătorul cazului a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a dispus trimiterea sesizării la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

6. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 20

Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacţie efectivă din partea instanţelor judecătoreşti competente împotriva actelor care violează drepturile, libertăţile şi interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngrădi accesul la justiţie.”

Articolul 23
Dreptul fiecărui om de a-şi cunoaşte drepturile şi îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-şi cunoaşte drepturile şi îndatoririle. În acest scop statul publică şi face accesibile toate legile şi alte acte normative.”

Articolul 26
Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacţioneze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor şi libertăţilor sale.

(3) În tot cursul procesului, părţile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

(4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepseşte prin lege.”

Articolul 46
Dreptul la proprietate privată şi protecţia acesteia

„(1) Dreptul la proprietate privată, precum şi creanţele asupra statului sunt garantate.

(2) Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă şi prealabilă despăgubire.

(3) Averea dobândită licit nu poate fi confiscată. Caracterul licit al dobândirii se prezumă.

(4) Bunurile destinate, folosite sau rezultate din infracţiuni ori contravenţii pot fi confiscate numai în condiţiile legii.

(5) Dreptul de proprietate privată obligă la respectarea sarcinilor privind protecţia mediului înconjurător şi asigurarea bunei vecinătăţi, precum şi la respectarea celorlalte sarcini care, potrivit legii, revin proprietarului.

(6) Dreptul la moştenire a proprietăţii private este garantat.”

7. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, sunt următoarele:

Articolul 1
Noțiunea şi scopul procesului penal

„(1) Procesul penal reprezintă activitatea organelor de urmărire penală şi a instanţelor judecătoreşti cu participarea părţilor în proces şi a altor persoane, desfăşurată în conformitate cu prevederile prezentului cod. Procesul penal se consideră început din momentul sesizării sau autosesizării organului competent despre pregătirea sau săvârşirea unei infracţiuni.

(2) Procesul penal are ca scop protejarea persoanei, societăţii şi statului de infracţiuni, precum şi protejarea persoanei şi societăţii de faptele ilegale ale persoanelor cu funcţii de răspundere în activitatea lor legată de cercetarea infracțiunilor presupuse sau săvârșite, astfel ca orice persoană care a săvârșit o infracţiune să fie pedepsită potrivit vinovăției sale şi nici o persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală şi condamnată.

(3) Organele de urmărire penală şi instanţele judecătoreşti în cursul procesului sunt obligate să activeze în așa mod încât nici o persoană să nu fie neîntemeiat bănuită, învinuită sau condamnată şi ca nici o persoană să nu fie supusă în mod arbitrar sau fără necesitate măsurilor procesuale de constrângere ori să nu fie victima încălcării altor drepturi fundamentale.”

Articolul 90
Martorul

„[…]

(12) Martorul are dreptul:

[…]

13) să i se restituie bunurile ridicate de organul de urmărire penală sau prezentate de el însuşi în calitate de probe, să primească documentele, ce îi aparţin, în original.

(13) Martorul are şi alte drepturi şi obligaţii prevăzute de prezentul cod.

Articolul 157
Documente

(1) Constituie mijloc material de probă documentele în orice formă (scrisă, audio, video, electronică etc.) care provin de la persoane oficiale fizice sau juridice dacă în ele sunt expuse ori adeverite circumstanţe care au importanţă pentru cauză.

(2) Documentele se anexează, prin ordonanţa organului de urmărire penală sau prin încheierea instanţei, la materialele dosarului şi se păstrează atât timp cât se păstrează dosarul respectiv. În cazul în care documentele în original sunt necesare pentru evidenţă, rapoarte sau în alte scopuri legale, acestea pot fi restituite deţinătorilor, dacă este posibil fără a afecta cauza, copiile de pe acestea păstrându-se în dosar.

(3) Documentele se prezintă de către persoanele fizice şi juridice la demersul organului de urmărire penală făcut din oficiu sau la cererea altor participanţi la proces ori la demersul instanţei făcut la cererea părţilor, precum şi de către părţi în cadrul urmăririi penale sau în procesul judecării cauzei.

(4) În cazurile în care documentele conţin cel puţin unul din elementele menţionate în art. 158, acestea se recunosc drept corpuri delicte.

ÎN DREPT

A. Argumentele autorilor excepţiei de neconstituţionalitate

8. Autorii sesizării susțin că, deși norma contestată recunoaște dreptul martorului de a-și recupera documentele ridicate de organul de urmărire penală, aceasta nu reglementează o procedură distinctă privind modalitatea de exercitare a acestui drept și garanțiile procedurale care asigură restituirea efectivă a acestora.

9. În opinia autorilor sesizării, norma contestată contravine articolelor 1, 7, 9, 16, 20, 23, 26, 46, 54 și 127 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

10. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

11. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul de procedură penală, ține de competența Curții Constituționale.

12. Curtea constată că excepţia de neconstituţionalitate a fost ridicată de părți în procesul de judecată. Astfel, excepţia este formulată de subiecții abilitați cu acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) şi g) din Constituţie.

13. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie articolul 90 alin. (12) pct. 13) din Codul de procedură penală. Curtea reţine că prevederile contestate nu au făcut anterior obiect al controlului de constituţionalitate.

14. Curtea notează că excepţia de neconstituţionalitate a fost ridicată într-o cauză în care se examinează plângerea împotriva inacțiunilor organului de urmărire penală (a se vedea § 4 *supra*). Astfel, Curtea admite că instanța de judecată ar putea ține cont de prevederile contestate la soluționarea plângerii depuse de către dl Pavel Gherman și dna Ala Gherman în cauza în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

15. Curtea reţine că omisiunea legislativă poate constitui obiectul examinării Curţii Constituţionale dacă autorul excepţiei demonstrează că această omisiune îi afectează un drept fundamental (a se vedea DCC nr.128 din 6 august 2026, § 27).

16. Aşadar, Curtea trebuie să analizeze, prin prisma argumentelor autorilor sesizării, dacă textul contestat reprezintă o ingerinţă într-un drept fundamental (a se vedea DCC nr. 167 din 13 noiembrie 2025, § 18).

17. Autorii excepției au susținut că prevederile contestate sunt contrare articolelor 1 (*statul Republica Moldova*), 7 (*Constituția, Legea Supremă*), *9 (principiile fundamentale privind proprietate),* 16 (*egalitatea*), 20 (*accesul liber la justiție*), 23 (*drepturile fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*), 26 (*dreptul la apărare*), 46 (*dreptul la proprietate privată și protecția acesteia*), 54 (*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*) și 127 (*proprietatea*) din Constituție.

18. Deși invocă mai multe dispoziții constituționale, din argumentele sesizării rezultă că dispozițiile contestate ar afecta accesul liber la justiție, garantat de articolul 20 din Constituție, pentru că norma contestată nu reglementează în mod suficient modalitatea de exercitare a dreptului martorului de a obține restituirea documentelor originale care îi aparțin și care au fost ridicate de organul de urmărire penală.

19. Cu referire la incidenţa articolului 20 din Constituţie, Curtea a menţionat că acesta garantează dreptul de acces liber la justiţie şi îşi găseşte corespondenţa în dispoziţiile articolului 6 § 1 din Convenţia Europeană a Drepturilor Omului (a se vedea DCC nr. 37 din 30 martie 2021, § 32). Dreptul

de acces liber la justiție trebuie să fie unul practic şi efectiv, nu teoretic şi iluzoriu. Efectivitatea dreptului în discuţie reclamă ca persoanele să beneficieze de o posibilitate clară şi concretă de a contesta un act care constituie o ingerinţă în exercitarea drepturilor lor (a se vedea HCC nr. 8 din 5 aprilie 2019, § 41).

20. În jurisprudența sa, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a menționat că Convenția Europeană nu interzice păstrarea probelor fizice în contextul unei anchete penale în curs. Totuși, o astfel de măsură trebuie să fie prevăzută de lege și să urmărească un scop legitim. Acțiunile autorităților trebuie, de asemenea, să găsească un echilibru echitabil între interesul general și dreptul individual la proprietate (a se vedea *Pendov v. Bulgaria*, 26 martie 2020, § 42).

21. Ținând cont de criticile autorilor sesizării, Curtea va porni de la reglementările generale care stabilesc scopul și principiile desfășurării procesului penal. În acest sens, articolul 1 alin. (1) din Codul de procedură penală definește procesul penal ca fiind activitatea organelor de urmărire penală și a instanțelor judecătorești, desfășurată cu participarea părților și a altor persoane, în conformitate cu prevederile codului. Potrivit alin. (2) al aceluiași articol, procesul penal urmărește, între altele, protejarea persoanei, a societății și a statului de infracțiuni, precum și asigurarea tragerii la răspundere penală a persoanelor vinovate, fără ca persoanele nevinovate să fie supuse unei asemenea răspunderi.

22. Totodată, este relevant că, potrivit articolului 1 alin. (3) din Cod, organele de urmărire penală și instanțele judecătorești sunt obligate să își desfășoare activitatea astfel încât nicio persoană să nu fie supusă în mod arbitrar sau fără necesitate măsurilor procesuale de constrângere și nicio persoană să nu devină victima încălcării altor drepturi fundamentale. Prin urmare, Parlamentul a instituit obligația autorităților de a concilia necesitățile urmăririi penale cu respectarea drepturilor fundamentale ale persoanelor implicate în activitatea procesuală, inclusiv ale celor care nu au calitatea de parte în proces.

23. În vederea realizării scopurilor procesului penal și a administrării probelor necesare pentru stabilirea circumstanțelor cauzei, articolul 126 din Codul de procedură penală reglementează competența organului de urmărire penală de a ridica obiecte sau documente care prezintă importanță pentru cauza penală. Exercitarea acestei atribuții nu este însă lăsată la discreția nelimitată a organului de urmărire penală. Astfel, ridicarea poate avea loc numai în baza unei ordonanțe motivate și în condițiile în care probele acumulate sau materialele activității speciale de investigații indică exact locul și persoana la care se află obiectele ori documentele respective.

24. Curtea observă că reglementarea ridicării documentelor constituie un instrument procesual destinat asigurării eficienței urmăririi penale și administrării probelor. Totuși, faptul că un document poate fi ridicat în mod legal nu înseamnă că autoritățile pot dispune de acesta în mod nelimitat sau că interesul probator al cauzei prevalează în orice circumstanțe asupra drepturilor persoanei căreia îi aparține documentul. Dimpotrivă, măsura ridicării și, mai ales, menținerea documentului în posesia autorităților trebuie să rămână în legătură cu necesitățile concrete ale procesului penal și să respecte exigența evitării ingerințelor arbitrare sau lipsite de necesitate, consacrată de articolul 1 alin. (3) din Cod.

25. În acest context, prin articolul 90 alin. (12) pct. 13) din Codul de procedură penală, Parlamentul a reglementat dreptul martorului la restituirea

bunurilor ridicate de organul de urmărire penală sau prezentate chiar de martor în calitate de mijloace de probă, precum și dreptul de a primi în original documentele care îi aparțin. Curtea subliniază că dreptul prevăzut de articolul 90 alin. (12) pct. 13) nu poate fi examinat în mod izolat, ci în coroborare cu dispozițiile care reglementează regimul documentelor utilizate ca mijloace materiale de probă.

26. În acest sens, articolul 157 alin. (2) din Codul de procedură penală prevede că documentele se anexează la dosarul penal prin ordonanţa organului de urmărire penală sau prin încheierea instanţei și se păstrează atât timp cât se păstrează dosarul. Cu toate acestea, atunci când documentele în original sunt necesare deținătorilor pentru evidență, rapoarte sau alte scopuri legale, acestea pot fi restituite, dacă restituirea este posibilă fără a afecta cauza penală, copiile lor fiind păstrate în dosar.

27. Curtea observă că dispozițiile articolului 157 alin. (2) din Codul de procedură penală instituie un mecanism prin care martorul își poate recupera documentele ridicate de către organul de urmărire penală. Din această perspectivă, Curtea constată că există garanții procedurale suficiente pentru a asigura accesul liber la justiție și protecția dreptului de proprietate al martorilor asupra documentelor ridicate de către organul de urmărire penală.

28. Mai mult, Curtea observă că legislația procesual penală nu lasă persoana ale cărei drepturi sau interese legitime sunt afectate de acțiunile ori inacțiunile organului de urmărire penală fără posibilitatea de a contesta conduita acestuia. Potrivit articolului 298 alin. (1) din Codul de procedură penală, plângeri împotriva acțiunilor, inacțiunilor și actelor organului de urmărire penală pot fi depuse nu doar de participanții expres enumerați de lege, ci și de alte persoane ale căror drepturi și interese legitime au fost lezate.

29. De asemenea, articolul 313 din Codul de procedură penală instituie controlul judecătorului de instrucție asupra acțiunilor și actelor ilegale ale organului de urmărire penală în cazul în care persoana nu este de acord cu rezultatul examinării plângerii sale de către procuror sau nu a primit răspuns la plângerea sa de la procuror în termenul prevăzut de lege. Această cale de control este accesibilă și altor persoane ale căror drepturi sau interese legitime au fost încălcate. În cazul admiterii plângerii, judecătorul de instrucție poate obliga procurorul să lichideze încălcările depistate ale drepturilor și libertăților persoanei și, după caz, poate declara nulitatea actului sau a acțiunii contestate.

30. Așadar, Curtea constată că legislația procesual-penală reglementează atât condițiile în care documentele originale pot fi restituite persoanelor interesate, cât și mijloacele procedurale prin care poate fi contestat refuzul autorităților de a dispune restituirea acestora. În aceste condiții, Curtea nu identifică o omisiune legislativă de natură să afecteze dreptul de acces liber la justiție sau dreptul de proprietate. Eventualele încălcări ale acestor drepturi, rezultate din refuzul nejustificat ori din reținerea disproporționată a documentelor, trebuie examinate de instanța judecătorească competentă, în funcție de circumstanțele concrete ale cauzei.

31. Prin urmare, în baza celor menţionate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepţia de neconstituţionalitate este inadmisibilă şi nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, pe baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 27 alineatele (2), (3) lit. f) și (4) lit. d), 37 alineatele

(1) și (2), 40 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, Curtea Constituțională

D E C I D E:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 90 alin. (12) pct. 13) din Codul de procedură penală, ridicată de dl Pavel Gherman și de dna Ala Gherman, în dosarul nr. 10-2712/2024, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte **Domnica MANOLE**

Chișinău, 24 noiembrie 2026
DCC nr. 177
Dosarul nr. 38g/2026